

1. **Цончев, П.** Из стопанското минало на Габрово. С., 1929, с.391; 2. НБКМ-БИА, II, А, 7807. Търгов.тефтер на Хр.Рачков, л.9, 48, 53; 3. **Врачев, Ив.** Ролята на габровската емиграция през Възраждането за икономическия възход на Габрово. - Васил Априлов и Възраждането на Габрово. Сб., 1990, с.70-71; 4. **Цончев, П.** Пос.съч., с.237; 5. Пак там, с.434, 738; 6. Пак там, с.392; 7. **Жечев, Н.** Българските емигрантски центрове в Румъния и културно-националното възраждане на българския народ. - Българската нация през Възраждането. Сб.изсл. С., 1980, с.302; 8. Българите в Румъния XII-XIX в. Документи и материали, С., 1994, с.60; 9. Пак там, с.179; 10. **Жечев, Н.** Букурещ - културно средище на българите през Възраждането. С., 1991, с.5; 11. **Цончев, П.** Из общественото и културно минало на Габрово. С., 1934, с.670; Ал.Мартинов. Д-р Н.Василиади. Скопие, 1942, с.40-43; 12. **Димитров, М.** Комитет на старите-Добродетелна дружина. В: България 1000 години. С., 1930, с. 737-756. 13. **Димитров, М.** Българската добродетелна дружина. - БИБ, 3, 1930, № 4, с. 165 - 186; 14. **Сюпюр, Е.** Българската емигрантска интелигенция в Румъния през XIX в. С., 1982, с.132; 15. **Плетньов, Г.** Добродетелната дружина в Букурещ и развитието на бълг.образование. В: Трудове на ВТУ "Св.св.Кирил и Методий", т.XVII, кн.3, 1981, с.36; 16. в.Народност, бр.10, 26 ян.1869; 17. НБКМ-БИА, II В - 9282, л.3, II В 9291, л.41, 61, 141; 18. Архив на Николай Павлович (1852-1894) С., 1980, с.342; 19. НБКМ-БИА, II В 9285, л.51; 20. Пак там, II В 9288, л.188; 21. Пак там, II В 9288, л.52-53, II В 9289, л.26, 171; 22. Велев, С. Златна книга на Дарителите за народна просвета, кн.I, Пд., 1907, с.299-300; 23. Пак там; 24. **Цончев, П.** Пос.съч., с.671; 25. ИМ-Габрово, Инв. 1865 - В; 26. **Маринов, Ив.** ТМТ на прага на своето второ столетие. - Юб.лист "100 г. ТМТ "Д-р Никола Василиади", Габрово, 24.V.1995; 27. **Колева, Р.** Родолюбецът и благодетелят. - Пак там, с.2

ИВАН ГРУДОВ И БЪЛГАРСКАТА ЕМИГРАЦИЯ ПРЕЗ ВТОРАТА ПОЛОВИНА НА XIX ВЕК

Даниела Цонева

Безспорен фактор в многообразието от събития, белязали българското национално възраждане са личностите с различен социален произход, интелектуално развитие, обществено положение и политическа ориентация. В сложното по своите мащаби и разнопосочни идеи, възгледи, пристрастия и програми българско предосвободително общество, определено място и роля има и габровецът Иван Попвелчев Грудов. Типичен представител на противоречивото време, в което живее, неговата активна жизнена и обществена дейтелност съвпада с периода на динамичното развитие на българските възрожденски процеси след Кримската война (1853-1856 г.), преминава през сериозните изпитания на т.нар. от Д.Страшимиров "комитетско десетолетие" (1866-1876 г.) и продължава почти до края на века. Носител на твърде различни оспорвани оценки както от съвременниците му, така и в българската историография, със своето присъствие сред българската емиграция от втората половина на XIX в. Иван Грудов формира определен нестандартен, нехарактерен модел на поведение.¹ Именно това различното, както и липсата на конкретни цялостни изследвания за неговата личност са основанията ни да очертаем и обобщим